

Choć nadal do najważniejszych cech osoby, którą młodzi sami chcieliby zatrudnić, należy pracowitość oraz umiejętność pracy zespołowej, to jednak w stosunku do roku 2000 zaszły widoczne zmiany. Największą dynamikę wzrostu można dostrzec w odniesieniu do takich cech charakterologicznych i predyspozycji osobowościowych pracownika jak samodzielność i pewność siebie.

BIBLIGRAFIA

1. Raport Młodzi 2011, Wyd. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa 2011.
2. Karney J. E., Podstawy psychologii i pedagogiki pracy, Wyd. WSH, Pułtusk 2004.
3. Solarczyk-Ambrozik E., Kształcenie ustawiczne w procesie tworzenia społeczeństwa uczącego się i gospodarki opartej na wiedzy, <http://www.e-mentor.edu.pl/oautorze.php?numer=2&id=12&typ=2>, stan na dzień 12.11.2016.
4. Delors J., Edukacja jest w niej ukryty skarb, Wyd. UNESCO, Warszawa 1998.
5. Duda W., Umowy «śmieciowe» - czy na pewno zło konieczne? [w:] <http://miasto-pracy.pl/artykuly/pokaz/id/18> - Centralne Biuro Karier – stan na dzień 20.12.2015.
6. Kukła D., Praktyki i staże studenckie czyli pierwsze doświadczenia na rynku pracy [w:] <http://miasto-pracy.pl/artykuly/pokaz/id/28> - Centralne Biuro Karier – stan na dzień 29.12.2015.

7. Hejnica-Bezwińska T. O zmianach w edukacji, Wyd. AB, Bydgoszcz 2000, Jańczak – Obst E., Inteligencja emocjonalna doradcy, [w:] Doradca – profesja, pasja, powołanie? Red B. Wojtasik, A. Kargulowa, Warszawa 2003.

8. Piorunek M., Bieg życia zawodowego człowieka. Kontekst transformacji kulturowych, Poznań 2009.

9. Pijaczyńska A., Elastyczny rynek pracy wyzwaniem dla współczesnego doradcy zawodowego, [w:] Współczesny wymiar doradztwa zawodowego w Polsce i na świecie, red. G. Wieczorek, D. Kukła, Ł. Baka, J. Górna, Wyd. AJD, Częstochowa 2009.

10. Strona internetowa http://www.rynekpracy.pl/artykul.php/typ.1/kategoria_glowna.53/wpis.135, stan na dzień 05.09.2016.

11. Fałkowska M., Hierarchia zawodów i czynniki życiowego sukcesu, [w:] K. Zagórski, M. Strzeszewski (red), Nowa rzeczywistość. Oceny i opinie 1989-1999, Centrum Badania Opinii Społecznej – Wyd. Akademickie Dialog, Warszawa 2000.

12. Stasiak P., W kierunku zachodzących zmian, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Poznań 2005.

13. Stopińska – Pająk A., Edukacja dorosłych i poradnictwo zawodowe wobec wyzwań rynku pracy, [w:] Edukacja dorosłych. Doradca zawodowy, red. Stopińska – Pająk A., Wyd. WSP TWP, Warszawa 2006.

14. Zając M., Kukła D., Skuteczne zarządzanie własnym talentem szansą na odniesienie sukcesu zawodowego, [w:] Wielowymiarowość poradnictwa w życiu człowieka.

Дата надходження до редакції: 12.02.2018 р.

УДК 378.147:004

Наталія ОСТАПЧУК,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри інформаційно-комунікаційних
технологій та методики викладання інформатики
Рівненського державного гуманітарного університету*

Людмила МАТВІЙЧУК,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри інформатики
та обчислювальної техніки
Національного університету «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка*

ЕЛЕКТРОННІ НАВЧАЛЬНІ ВИДАННЯ ЯК ЗАСІБ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

У статті розглянуто теоретичні й науково-методичні аспекти використання електронних навчальних видань як засобу освітньої діяльності студентів. Здійснено теоретичний аналіз місця та значення електронних навчальних видань і посібників у процесі навчальної діяльності студентів закладів вищої освіти. Визначено структуру електронних посібників та доцільність їх використання у навчальній та подальшій професійній діяльності студентів.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології навчання, електронні засоби навчання, електронні навчальні видання, заклад вищої освіти.

В статье рассмотрены теоретические и научно-методические аспекты использования электронных учебных изданий как средства образовательной деятельности студентов. Осуществлен теоретический анализ места и значения электронных учебных изданий и пособий в процессе учебной деятельности студентов заведений высшего образования. Определена структура электронных пособий, а также целесообразность их использования в учебной и дальнейшей профессиональной деятельности студентов.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии обучения, электронные средства обучения, электронные учебные издания, заведение высшего образования.

The article analyzes the theoretical and scientific-methodical aspects of using electronic educational publications as an instrument of student's educational activity. The theoretical analysis is produced about the place and importance of electronic educational publications and instructions of the student's educational activity in the higher educational institutions. The structure of electronic educational publications is defined and the appropriateness of their using in the educational process and further professional activities of students.

Key words: information and communication technologies of education, electronic educational instruments, electronic educational publications, institution of higher education.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується переходом до інноваційної моделі розвитку науки, техніки, технологій, а також зміною освітніх парадигм. У цих умовах вирішального значення набуває проблема інформатизації освіти.

У зв'язку з інформатизацією всіх сфер людської діяльності одним зі способів активізації навчальної діяльності студентів є використання інформаційних технологій. Сучасні викладачі стоять перед необхідністю освоєння новітніх технологій навчання: телеконференцій, електронної пошти, відеокниг, навчально-методичних посібників, електронних навчальних ігор, відеоуроків із використанням супутникового телебачення, систем мультимедіа тощо. Організація форм навчального процесу насамперед спрямована на збільшення частки індивідуальної та самостійної колективної роботи студентів, підвищення обсягу практичних і лабораторних робіт пошукового й дослідницького характеру, проведення більшої кількості позааудиторних занять.

Актуальність. Постійне збільшення обсягу інформації й обмеженість аудиторного навчального часу обумовлюють необхідність інтенсифікації навчання, розробки й упровадження нетрадиційних технологій, що базуються на використанні активних методів та інформаційно-комунікаційних технологій. Активне навчання являє собою таку організацію та ведення навчального процесу, що спрямована на всебічну активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів завдяки широкому, бажано комплексному використанню як педагогічних (дидактичних), так й організаційно-управлінських засобів [1].

Упровадження нових інформаційних технологій у навчальний процес закладу вищої освіти призводить до зміни функцій викладача. Сьогодні він не просто викладач, а й дослідник, програміст, організатор, консультант, порадник.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Відомі науковці В. Ю. Биков, О. М. Бондаренко, Я. В. Булахова, В. Ф. Заболотний, А. В. Зубов, Г. О. Козлакова, О. А. Міщенко, О. П. Пінчук, О. В. Шестопал, Ю. С. Песоцький у своїх дослідженнях підкреслюють важливість проектування електронного навчального середовища. Рядом дослідників (М. М. Козяр, О. Б. Зачко, Т. Є. Рак, І. В. Ставицька, Н. Ю. Фоміних, Г. О. Козлакова, В. Ф. Заболотний, І. Г. Захарова, О. М. Науменко, М. О. Скуратівська, Г. В. Боднар) вивчаються особливості використання ІКТ у закладах вищої освіти, а також технологія створення та використання електронних навчальних засобів (В. Ю. Матикін, Г. А. Краснова, М. І. Беляєв, А. В. Солових).

Метою статті є теоретичний аналіз місця та значення електронних навчальних видань і посібників у процесі активізації навчальної та освітньої діяльності студентів.

Виклад основного матеріалу. Використання комп'ютерних технологій у професійній освіті пов'язане з необхідністю видання навчальних посібників нової генерації, які відповідають потребам сучасної освіти та особистості студента. Навчальні видання нової генерації покликані забезпечити відображення результатів інноваційних наукових досліджень, їх своєчасне використання у навчальному процесі. Застосування нових інформаційних технологій, зокрема й електронних підручників, допоможе викладачеві здійснювати своєчасне внесення, коригування, структурування навчального матеріалу, а студентові забезпечити швидкий доступ до інформації.

Розвиток активного та діяльнісного начала в навчанні, розкриття творчих здібностей кожного студента відбувається через формування їх пізнавальних потреб шляхом організації пошуку знань у процесі вивчення навчального матеріалу. Задовольнити ці потреби можна завдяки створенню спеціальних електронних навчальних посібників. Це сприятиме забезпеченню структурування навчальної інформації на різних рівнях, систематизації процесу представлення інформації, швидкому пошуку необхідного фрагмента, спеціальної організації інтерактивного спілкування.

Організація професійної підготовки студентів із використанням електронних навчальних посібників з різних дисциплін є сучасною альтернативою використанню посібників друкованих. Звичайно, опрацювання матеріалу в друкованому підручнику для більшості із нас видається більш природним і звичним процесом, однак підготовка і друк навчальних видань вимагає значних не лише часових, а й матеріальних затрат. Крім того, швидко надрукований підручник швидко морально чи науково застаріває в умовах стрімкого оновлення інформації сучасного суспільства. Електронні навчальні посібники відкривають викладачеві широкий спектр можливостей для індивідуального навчання студентів, які не «прив'язані» до конкретного часового інтервалу. Це забезпечує сприятливі умови для підвищення якості та актуальності поданої наукової інформації, ефективного стимулювання активності пізнавальної діяльності студентів, надання їм можливості бути самостійними в отриманні знань і професійних навичок.

Упровадження в освітній процес електронних інформаційно-освітніх ресурсів сприятиме розвитку самостійної, пошукової, науково-дослідної діяльності студентів, підвищенню їх пізнавального та професійного інтересу [2].

До позитивних сторін електронного навчального видання чи посібника варто віднести такі:

- адаптація й оптимізація користувацького інтерфейсу до індивідуальних потреб студентів;
- використання додаткових засобів мотиваційного впливу на студентів, що дозволяє швидше засвоювати та краще відтворювати навчальний матеріал;
- побудова простого та зручного механізму навігації в межах електронного навчального посібника;
- адаптація навчального матеріалу до рівня знань студентів;
- інтерактивна взаємодія між студентом і елементами навчального посібника.

Поряд із позитивними наявні й *негативні* моменти в розробці та використанні електронних навчальних матеріалів, як-от: необхідність використання спеціального додаткового комп'ютерного обладнання з відповідним програмним забезпеченням для роботи з електронними виданнями; наявність спеціальних знань щодо розробки електронних посібників із використанням комп'ютерної техніки.

Ураховуючи сучасні тенденції інформатизації освітньої діяльності, широке використання інформаційних технологій в освіті, доступність навчальної інформації в глобальній мережі, сучасний педагог має також технічні можливості, знання, навички та вміння, необхідні для забезпечення навчального процесу електронними навчальними посібниками.

Електронним навчальним виданням притаманний широкий спектр застосування в початковій і середній ланці закладів загальної середньої освіти, в закладах професійної та вищої освіти. Як показує практика, застосування електронних навчальних видань значно підвищує якість засвоєння матеріалу за рахунок упродовження в них аудіо- та відеоматеріалу, інтерактивних компонентів, голосового та музичного супроводу. Звичайно, в ході аудиторної роботи необхідно комбінувати використання традиційних форм навчання із застосуванням електронних навчальних продуктів.

Сучасні дослідники [7] однотайні в тому, що електронний навчальний посібник повинен містити у собі такі обов'язкові компоненти (блоки):

- засоби вивчення теоретичних основ дисципліни (інформаційна складова);
- засоби підтримки практичних занять та лабораторний практикум;
- засоби контролю знань у ході вивчення дисципліни;
- засоби взаємодії між викладачем і студентами у процесі вивчення дисципліни;
- методичні рекомендації з вивчення як усієї дисципліни загалом, так і окремих її розділів зокрема.

Усі вищевказані компоненти взаємопов'язані між собою таким чином: посібник поділений на розділи, які зі свого боку мають ще й підрозділи; кожен підрозділ містить теоретичні відомості та блок самоконтролю.

Як відомо, електронні підручники зазвичай використовуються для організації самостійної роботи студентів і повинні чітко визначати, які саме розділи та в якій послідовності мають бути вивчені, а також взаємозалежні між собою. Підготовлений до електронного видання у вигляді електронного підручника предметний матеріал повинен відповідати таким основним вимогам:

- чітка структуризація предметного матеріалу (за розділами, темами, параграфами) і певний порядок вивчення його компонентів;
- складність і глибина структуризації предметного матеріалу;
- наявність рекомендацій із вивчення дисципліни;
- компактність представленого інформаційного матеріалу;
- стислість і зрозумілість викладення основних понять;
- наявність внутрішніх (наприклад, словник термінів) і зовнішніх (наприклад, певна програма) посилань між елементами навчального матеріалу;
- графічне оформлення та наявність ілюстративного матеріалу (пояснювальні схеми, малюнки, відео- та аудіосупровід тощо);
- наявність проміжного й поточного контролю знань та ін.

Основна особливість електронного навчального посібника – комбінація необхідного теоретичного матеріалу та значної кількості різноманітних, ретельно підібраних тестів, кожен з яких супроводжується коментарями [2].

Після вибору відповіді, незалежно від правильності обраного варіанта, студент повинен мати можливість ознайомитися з докладним розв'язанням запропонованого або аналогічного завдання. Це дасть йому змогу проаналізувати власний варіант розв'язку завдання, знайти та виправити наявні помилки, глибше осмислити досліджуваний матеріал.

І. Г. Захарова [3] акцентує увагу на тому, що використання електронних навчальних посібників в освітньому процесі дозволяє більш глибоко вивчити матеріал, докладніше ознайомитися з темами, які зацікавили або навпаки – зі складними для сприйняття темами. Ілюстративний матеріал в електронному посібнику дозволяє наочно продемонструвати теоретичну інформацію в усьому її розмаїтті й комплексності. У ході використання електронних навчальних посібників відбувається не лише репродуктивна діяльність студентів, а й абстрактно-логічна, що сприяє кращому усвідомленню та засвоєнню навчального матеріалу.

Г. А. Краснова зазначає, що надзвичайно важливий той факт, що студент має можливість і на лекції, і на практичних заняттях, і в процесі самостійної роботи користуватися тим самим електронним ресурсом, використання якого в освітньому процесі формує цілісний образ досліджуваної дисципліни [7, с. 78].

На думку Г. О. Козлакової, електронний навчальний посібник повинен максимально полегшити розуміння та запам'ятовування (причому активне, а не пасивне) важливих понять, тверджень і прикладів, долучаючи при цьому до процесу навчання інші, ніж звичайний підручник, можливості людського розуму [5].

Електронний навчальний посібник необхідний для самостійної роботи студентів під час стаціонарного, заочного та дистанційного навчання, адже: полегшує розуміння досліджуваного матеріалу за рахунок відмінних від друкованої навчальної літератури способів подачі матеріалу; допускає адаптацію відповідно до потреб студента, рівня його підготовки, інтелектуальних можливостей та амбіцій; надає неабиякі можливості для самоперевірки на всіх етапах роботи; допомагає охайно оформити роботу й здати її викладачеві у вигляді файлу або роздруковки; виконує роль помічника.

Електронний навчальний посібник корисний і на практичних заняттях, адже дозволяє викладачеві не лише проводити заняття у формі самостійної роботи, залишаючи за ним роль керівника і консультанта, а й дає змогу за допомогою комп'ютера швидко й ефективно контролювати знання студентів.

Варто також зауважити, що електронний навчальний посібник надзвичайно зручний у роботі викладача: дозволяє виносити на практичні заняття матеріал за власним розсудом, можливо, менший за обсягом, але найбільш істотний за змістом, залишаючи для самостійної роботи з електронним посібником те, що виявилось поза рамками аудиторних занять; сприяє індивідуалізації роботи зі студентами.

Робота студента з електронним посібником спрямована на активізацію навчальної діяльності, нагромадженню професійних навичок, які будуть ним використовуватися під час проходження виробничої практики.

Висновки. Навчання з використанням інформаційних технологій сьогодні все більш упевнено заявляє про себе, а зроблений акцент на самостійні види діяльності в навчанні студентів вважається пріоритетним. Самостійне здобуття та застосування знань стало щоденною потребою сучасного фахівця. При цьому важливо, щоб студент не лише якісно засвоював певну кількість навчального матеріалу, а й навчився самостійно здобувати знання, працювати з інформацією, опанував такі способи діяльності, які допоможуть йому в майбутньому підвищувати кваліфікацію, змінювати напрямки професійної діяльності тощо. У цьому й проявляється значущість електронних навчальних видань.

Перспективами подальших наших досліджень вбачаємо питання розробки електронних видань з окремих предметів, що викладаються у закладах вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 320 с.
2. Заболотний В. Ф. Дидактичні засади застосування мультимедіа у формуванні методичної компетентності майбутніх учителів фізики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (фізика)» / В. Ф. Заболотний. – Київ, 2010. – 38 с.

3. Захарова И. Г. Информационные технологии в образовании : учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. завед. / И. Г. Захарова. – М. : Академия, 2003. – 192 с.

4. Коваль Т. І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності : навч.-метод. посіб. / Т. І. Коваль. – К. : Вид. центр НЛТУ, 2009. – 380 с.

5. Козлакова Г. О. Теоретичні і методичні основи застосування інформаційних технологій у вищій технічній освіті : монографія / Г. О. Козлакова – К. : ІЗМН, ВІПОЛ, 1997. – 180 с.

6. Козяр М. М. Віртуальний університет : навч.-метод. посіб. / [М. М. Козяр, О. Б. Зачко, Т. С. Рак]. – Львів : Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2009. – 168 с.

7. Краснова Г. А. Технологии создания электронных обучающих средств / Г. А. Краснова, М. И. Беляев, А. В. Соловых. – М. : МГИУ, 2001. – 224 с.

8. Песоцкий, Ю. С. Высокотехнологическая образовательная среда: принципы проектирования / Ю. С. Песоцкий // Педагогика. – 2002. – № 5. – С. 26–35.

9. Ставицька І. В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1103>.

10. Тыщенко О. Б. Границы возможностей компьютера в обучении / О. Б. Тыщенко, М. В. Уткес // Образование. – 2002. – № 4. – С. 85–91.

Дата надходження до редакції: 16.02.2018 р.

УДК 37.011.3-051(477)

Оксана ПЕТРЕНКО,

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри теорії і методики виховання

Рівненського державного гуманітарного університету

ПЕДАГОГІЧНИЙ КОУЧИНГ У ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»

У статті доведено, що використання технологій коучингу в педагогічній діяльності сприятиме забезпеченню головних ідей Концепції Нової української школи. Схарактеризовано технології педагогічного коучингу в діяльності вчителя в контексті реалізації означеної Концепції, зокрема моделей самоактуалізації – SCORE, GROW, SMART, самокоучинг.

Ключові слова: педагогічний коучинг, Концепція «Нова українська школа», технології педагогічного коучингу, моделі самоактуалізації – SCORE, GROW, SMART, самокоучинг.

В статье доказано, что использование технологий коучинга в педагогической деятельности будет содействовать обеспечению главных идей Концепции Новой украинской школы. Охарактеризованы технологии педагогического коучинга в деятельности учителя в контексте реализации представленной Концепции, в частности моделей самоактуализации – SCORE, GROW, SMART, самокоучинг.

Ключевые слова: педагогический коучинг, Концепция «Новая украинская школа», технологии педагогического коучинга, модели самоактуализации – SCORE, GROW, SMART, самокоучинг.